

ZEVEN MAAL

vier
x
vier

Jan van Asbeck
Judith Ten Bosch
CWM Dolk
Mariette Linders
Titus Nolte
Jacobien de Rooy
Roland Sohler

Centraal Museum Utrecht, 13 februari tot en met 20 maart 1988

**Zeven maal
vier x vier**

Alex de Vries

Centraal Museum Utrecht
13 februari tot en met 20 maart 1988

Sponsors

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door
Stichting Cultureel Fonds Crediet en Effectenbank te Utrecht.

Colofon

Uitgave : Centraal Museum Utrecht, 1988
Tekst : Alex de Vries
Vormgeving : Daan Out
Druk : Drukkerij Elinkwijk b.v.

Verantwoording

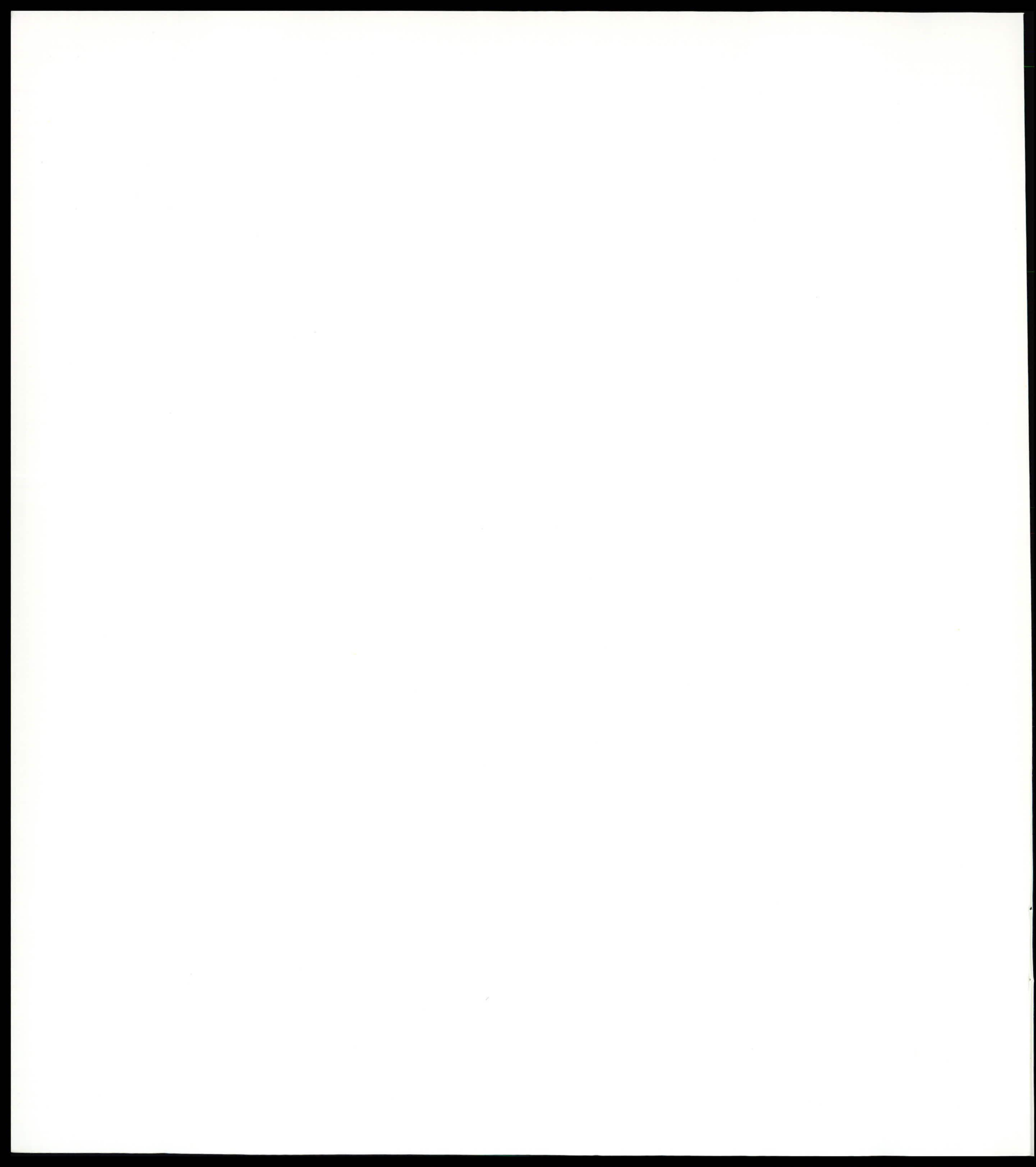
Tussen januari 1985 en mei 1987 exposeerden op gezette tijden zeven in Utrecht wonende kunstenaars schilderijen en tekeningen in het café van het Shaffy Theater in Amsterdam. Ieder van hen maakte voor deze gelegenheid een kunstwerk van 4×4 m. Deze schilderijen en tekeningen hebben onderling geen binding wat inhoud of vorm betreft. Toch zijn ze in een bepaald tijdsbestek en voor een bepaalde ruimte ontstaan. De kunstenaars verschillen niet veel in leeftijd. Ze zijn allen tussen 1947 en 1957 geboren zodat er van een generatie sprake kan zijn.

Al met al is dit reden genoeg om hun werken in een confrontatie te laten zien. De nieuwe, ruimtelijke zalen van het Centraal Museum lenen zich er goed voor. In het geval van Judith Ten Bosch, CWM Dolk, Mariette Linders, Jacobien de Rooy en Roland Sohier komen er op de tentoonstelling werken te hangen die daadwerkelijk voor het Shaffy Theater zijn gemaakt. Jan van Asbeck en Titus Nolte daarentegen stellen een vrije reconstructie tentoon. Jan van Asbeck heeft het oorspronkelijke schilderij niet meer. Titus Nolte is in januari 1985 met zijn schilderij aan de reeks begonnen. Hij schilderde rechtstreeks op de muur. Na de tentoonstelling ging er witte muurverf overheen.

Voorbereidend werk en/of werk dat de exposanten maakten in de periode waarin ze met de opdrachten bezig waren, vult de tentoonstelling aan.

Het Centraal Museum heeft werk van alle zeven kunstenaars in haar collectie.

L. Brozek-Dolezal
conservatrice Centraal Museum

Zeven is een galgvol (zegswijze)

Ik heb het ongeluk over zeven kunstenaars afgeroepen. Ze zijn opgenomen in een groepstentoonstelling: Jan van Asbeck, Judith Ten Bosch, CWM Dolk, Mariette Linders, Titus Nolte, Jacobien de Rooy en Roland Sohier. Nu is er de weegschaal, de maatlat. Wie wordt te licht bevonden, wie staat vooraan in de rij, kleintjes eerst, vrouwen en kinderen vóór?

Welke kunstenaars je ook bij elkaar zet, ze vormen nooit een groep. Niets rechtvaardigt een gezamenlijke presentatie. Het komt geen enkele kunstenaar in kwalitatieve zin ten goede. Er zijn talloze redenen om deze tentoonstelling te billijken aan te voeren, maar ze voldoen geen van alle.

Gelukkig heb ik niets met het Centraal Museum te maken en hoef ik mij niet in de bochten van de tentoonstellingsmaker te wringen om de groepspresentatie te verdedigen. De enige overeenkomst tussen deze kunstenaars die voor mij van belang is, is dat ze allemaal op loopafstand van mijn huis wonen (tussen drie en vijftien minuten gaans) en dat ik onaangekondigd bij hen kan aanbellen om binnen gevraagd te worden voor een drankje of zelfs het warm eten. In groepstentoonstellingen zijn kunstenaars altijd de losse onderdelen van een door schizogenese uiteengevallen lichaam; ze zijn ongeslachtelijk voortgeplante clonen van elkaar.

Als ik deze groep als één kunstenaar zou beschrijven moest deze androgyne, uit een Japanse moeder en een Italiaanse vader geboren persoon de naam Jajukematijaro Asbodolinoroso krijgen, en dat zou alleen maar bewijzen dat niet grappig ook leuk kan zijn.

Om kunstenaars te bekijken, om waarachtig met kunst om te gaan, moet je oogkleppen op. Bekijk op deze tentoonstelling niets in relatie met elkaar. Zoveel kunstenaars, zoveel talenten. In dit geval zeven.

Jan van Asbeck maakt iedere keer hetzelfde schilderij op een onnavolgbare andere wijze. Judith Ten Bosch maakt in een hele reeks werken eigenlijk maar één schilderij. CWM Dolk gaat in trouw aan zichzelf iedere fantasie te buiten. Mariette Linders herstelt in ieder nieuw schilderij de fouten gemaakt in het voorafgaande volmaakte werk. Titus Nolte handhaaft onverzettelijk en bezeten zijn hele carrière dezelfde symbolen die almaar rijker worden. Jacobien de Rooy is er in geslaagd het volmaakte tegendeel te worden van het beeld dat buiten haar om van haar werd gevormd. Roland Sohier weet zijn emotie in rationeel samengestelde, maar onbegrijpelijke abstractie te tonen.

Het talent van de kunstenaar is in strijd met zichzelf. Voor zijn energie is hijzelf de brandstof. De kunstenaar is een teek in zijn eigen hals.

Hoe figuratief hij vaak ook werkt, Jan van Asbeck is een abstract schilder bij uitstek. Bij hem is ieder doek betekenisloze materie, waaraan iedere betekenis zich kan hechten. Zijn verf is een voedingsbodem. Hij schilderde horizonlijnen, schoenen, vliegtuigen, boten, boeken, kubussen, draken, en dat deed er niet toe en al schildert hij bloemen, dasspelden, portretten, vegen, vlekken, strepen, spetters, het zal er niet toe doen. Bij Jan van Asbeck is een schilderij iets waar verf op zit. En het zit er mooi op. Zijn tegenstelling is dat hij een voorzichtige, beschroomde man is die door zijn vaststaande wil als kunstenaar ontaardt in een fanaticus zonder mededogen. Een aardige jongen die niet te genieten is. Zijn gemak als schilder is zijn ongemak als persoon. Jan van Asbeck is een zachtmoedige jongen, een hardvochtig schilder en een nietsontziend kunstenaar.

Een schilderij van Judith Ten Bosch is modder dat het helderste water is geweest. Haar werk is fascinerend als een natuurfilm over de Zuidpool, over de Sahara, over het tropisch regenwoud. Je weet ervan, van de kou, de hitte en de droogte, de moesson, maar die overrompelende, hallucinerende beelden die de gefilmde realiteit oproept, daar ben je met al je kennis nooit op voorbereid. Judith Ten Bosch is een eilandbewoner met een hekel aan water, dus reikt haar blik tot aan de landen achter de horizon. Zij is evengoed een te water geraakte landrot. Zwemmen is haar natuur geworden. Reikhalzend ziet zij uit naar vaste grond onder de voeten. "Wat doet iemand met een hekel aan water op een eiland?", vraagt Richard Dreyfuss aan Roy Scheider in de film 'Jaws'. Scheider zegt: "Het is alleen maar een eiland gezien vanuit het water." Judith Ten Bosch is een eilandbewoner met de wereld vast en vloeibaar aan haar voeten. Zij is een vriendelijke vrouw, een weerbarstig schilder en een veel te bescheiden kunstenaar.

CWM Dolk is de meest bereisde man die ik ken. In zijn werk blijft hij altijd thuis. Het werk van Kees Dolk is een reis door zichzelf en thuis is overal. De geschiedenis en de topografie van de wereld trekken in Dolk samen. Zijn open blik tekent hij met arg-wanende lijnen. Hij slaat nooit iets af. Zijn gebrek aan achterdocht breekt hem nooit op, want zijn vriendelijk uitgestoken hand in den vreemde, pareert bij voorbaat ieder slinks getrokken mes. Dolk kerft met zijn mes de kunst in het papier, het linnen en de zinkplaat, de lithosteen. Dolks fantasie is gevuld met subtropische landschappen waarvan de horizon toch altijd gevormd wordt door het uitzicht op de daken vanuit zijn slaapkamerraam. Kees Dolk is altijd wakker en de rustige ademhaling die over zijn werk is uitgeblazen heeft niet zijn geur, heeft geen geur. Dolk is een uitgeslapen man, een waakzaam schilder en de droom van een kunstenaar.

Ik kan deze en de volgende kunstenaars alleen maar bewonderen. Niet omdat ik ze in de lucht wil steken. Kunstenaars kunnen niet in de lucht worden gestoken, want de bewondering is evenveel waard als de verguizing waarmee ze in de grond worden getrapt.

Mariette Linders duldt geen tegenspraak, niet van haar werk, niet van belangstellenden en ook niet van zichzelf. Zij bevestigt zichzelf in iedere nieuwe tekening of in ieder nieuw schilderij waarmee zij stilzwijgend afrekent met al het voorgaande dat niet met het nieuw voorgenomene in overeenstemming valt te brengen. Mariette Linders heeft met de minuut een ander standpunt en daarom moet haar werk altijd anders, altijd beantwoorden aan dat ene standpunt waaraan alleen het werk zelf kan voldoen. Zij is het oneens met haar werk. Zij herstelt zichzelf. Haar werk valt niet in overeenstemming te brengen met haar persoonlijkheid, met haar werkelijkheid, met haar bestaan. In haar werk bestaat Mariette Linders niet. Zij verdwijnt er in, zij gaat er in op. Zij bestaat in rusteloos werken, ongedurig handelen. En zij gaat met overleg, als een radeloze te werk, een aartstwijfelaar die voor haar mening uitkomt en zekerheden nastreeft en verwarring zaait. Mariette Linders is een vrouw, nee, een schilder! Of een kunstenaar?

Een schilderij van Titus Nolte bestaat uit de tekens van een tussen hem en de kijker afgesproken geheimtaal. Koffiedik, speelkaarten, ingewanden. Nolte laat zich lezen als een orakel, maar zijn taal is niet dubbelzinnig. Titus Nolte is maar voor één uitleg vatbaar. Kijkend naar zijn werk is alles schaamte en schuld en is er alleen nog de schreeuw om alsnog recht te doen. De betekenis van het werk is hartstochtelijk, pijnlijk pathetisch. Titus Nolte stelt zichzelf schaamteloos ten toon. Hij is de rechter, de beklaagde, de beul. Dat de wereld niet deugt, weten we. Een schilderij van Titus Nolte heeft die wetenschap als allereerste basis en spreekt dan nog een volkomen vertrouwen uit. Dat een pessimistische kunstopvatting zoveel hoop kan bieden! Titus Nolte is een moeilijke man, een makkelijk schilder en een universeel kunstenaar.

In gedachten wordt ieder schilderij van Jacobien de Rooy gemaakt op een smetteloze huiskamermuur waaraan niets dan kinderloze onschuld zich heeft gehecht. Jacobien de Rooy bewoont een spookhuis. Binnenskamers is alles geborgenheid, liefde en aandacht. Maar achter die muren, of zijn het al de muren zelf, ligt haar kunst. Een donker doolhof waar huispoezen door grote ratten worden doodgebeten, waar je kleding klam wordt en grondwater in je laarzen dringt. Waar alles achter je rug ligt. In een schilderij van Jacobien de Rooy ligt het gevaar op de loer. Tussen jou en de veiligheid buiten het doek houdt zich een moordenaar op. De Rooy steekt je het mes in de rug, omdat je altijd het verkeerde van haar denkt. Jacobien de Rooy is geen lieve vrouw, geen lieve schilder, geen lieve kunstenaar: Jacobien de Rooy is een haai! Een wreed beest.

Roland Sohier maakt verstandige opmerkingen zonder dat iemand het met hem eens is. Het komt er bij hem op aan zoveel mogelijk van die verstandige opmerkingen te maken. De grondslag voor zijn werk is niet Sohiers verstand. Hij is altijd ten einde raad en daar moet een oplossing voor gevonden worden. Die zoekt hij, nuchter van zijn mogelijkheden gebruikmakend, door zijn onrust in ondefiniëerbare strepen te coderen. Sohier is een stenograaf. Hij schrijft kortschrift. Wat een economie! Zo kortaangebonden is de kunst nog nooit geweest. Wat Sohier laat zien, is schrijnend, maar het valt niet zo snel op. Zijn werk is een langzaamwerkende inspuiting tegen een ongeneeslijke ziekte die je desondanks krijgt, en waar je maar niet dood aan gaat. Roland Sohier is een medicijnman. Een schilder. De zevende kunstenaar.

Alle zeven op een rij. Ze hangen. Ze kennen geen vergelijk.

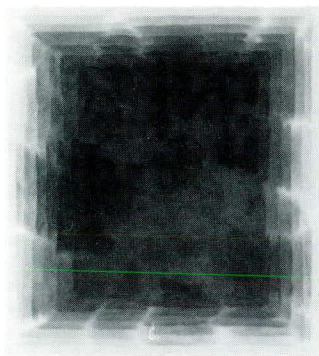
Alex de Vries
22 december 1987

Jan van Asbeck

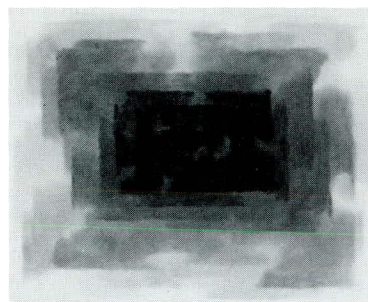
Go St. George Go, 1987

Olieverf op doek

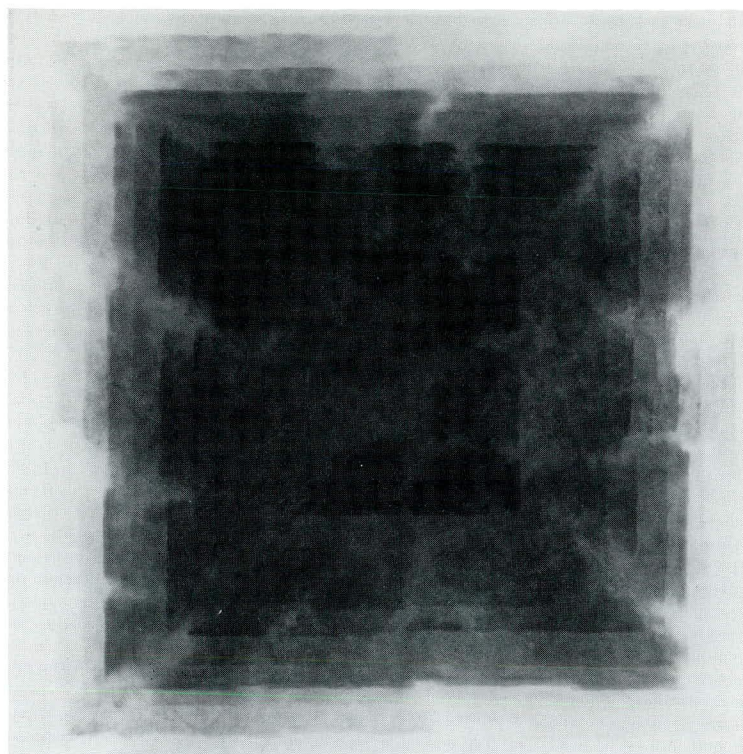
400 × 400 cm

Painting squares, 1987
Olieverf op doek
130 × 110 cm

Painting squares, 1987
Olieverf op doek
110 × 130 cm

Scale, 1987
Olieverf op doek
280 × 270 cm

Judith Ten Bosch

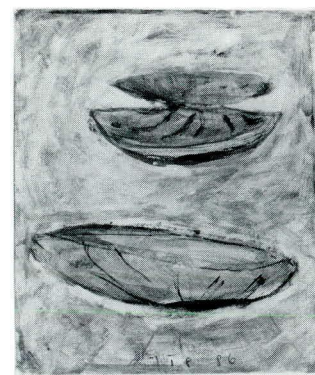
Eilanden, 1986
Acryl op doek
400 × 400 cm

Eilanden in water
Acryl op papier
150 × 120 cm
Collectie Centraal Museum

Palmeiland, 1986
Acryl op papier
150 × 120 cm

Schelpen, 1986
Acryl op papier
30 × 20 cm

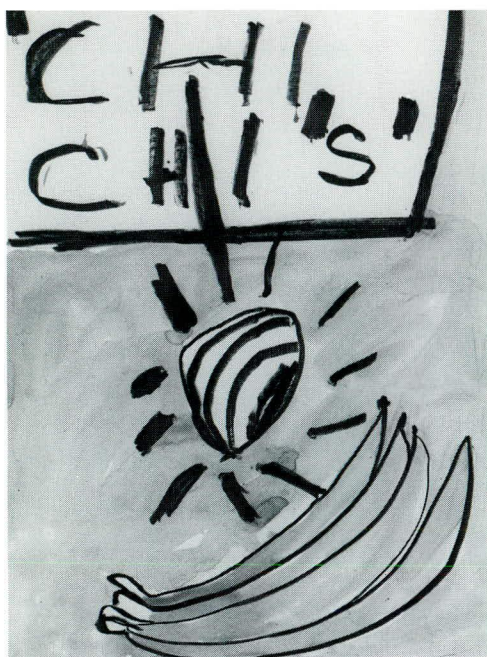

CWM Dolk

Zonder titel, 1986

Chinees krijt, acrylverf op papier

400 × 400 cm

Zonder titel, 1986
Chinees krijt op papier
100 × 70 cm

Zonder titel, 1986
Chinees krijt op papier
100 × 70 cm

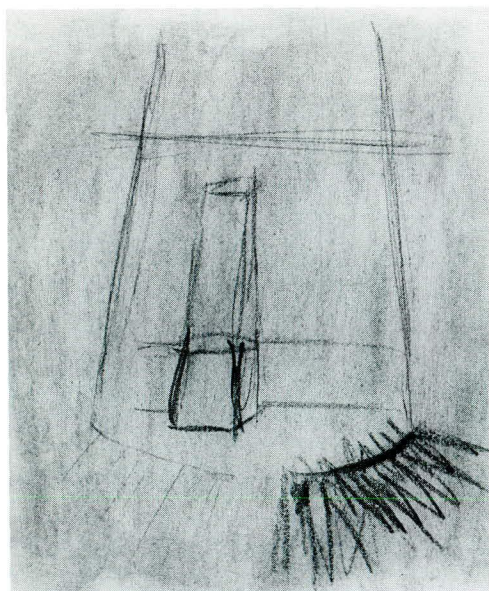
Zonder titel, 1986
Chinees krijt op papier
100 × 70 cm

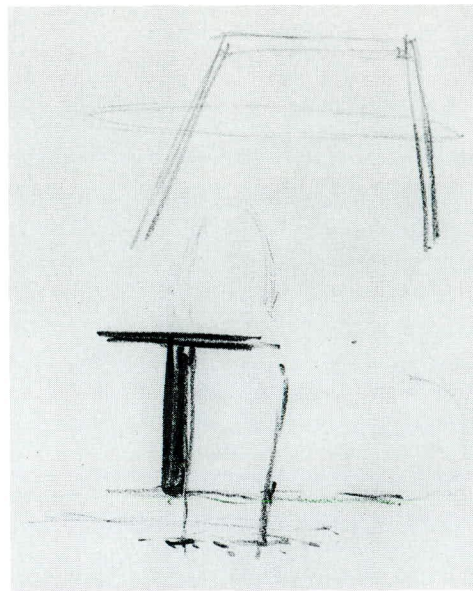
Mariette Linders

Cuencas, 1986

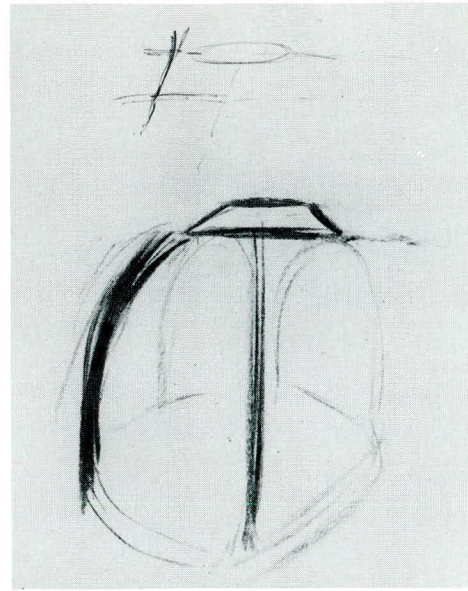
Pigment, acrylverf, houtskool op doek
400 × 400 cm

Zonder titel, 1987
Gemengde techniek
32 × 24 cm
Collectie: Galerie Flatland

Zonder titel, 1987
Gemengde techniek
32 × 24 cm
Collectie: Galerie Flatland

Zonder titel, 1987
Gemengde techniek
32 × 24 cm
Collectie: Galerie Flatland

Titus Nolte

In my craft of sullen art, 1985-1987

Acrylverf op doek

400 × 400 cm

Dylan Thomas serie, 1985
Acryl op zeefdruk
100 × 70 cm

Dylan Thomas serie, 1985
Acryl op zeefdruk
100 × 70 cm

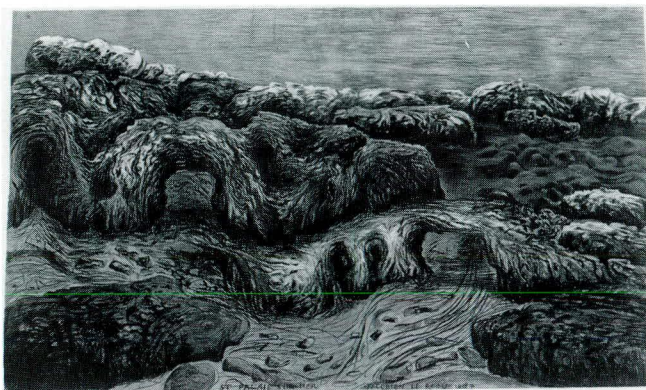
Dylan Thomas serie, 1985
Acryl op zeefdruk
100 × 70 cm

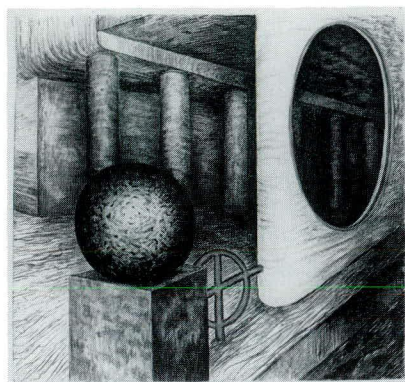
Jacobien de Rooy

Bulkemsdalweg, 1987

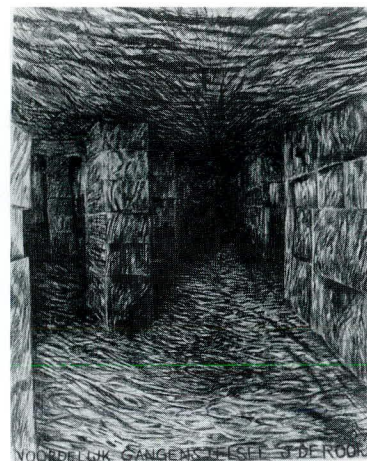
Pastel, houtskool, krijt op doek
400 × 400 cm

St. Palais sur mer, 1987
Houtskool, pastel, krijt op papier
150 × 239 cm

Hovenierbrug, 1987
Houtskool, pastel, krijt op papier
150 × 153 cm

Noordelijk gangenstelsel, 1987
Houtskool, pastel, krijt op papier
179 × 139 cm

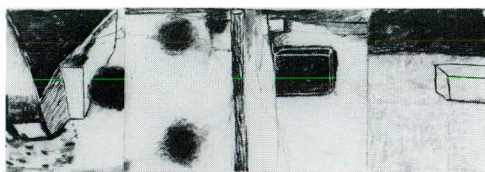
BULKEMSDALWEG JACOBIE DE ROOIJ 1917

Roland Sohier

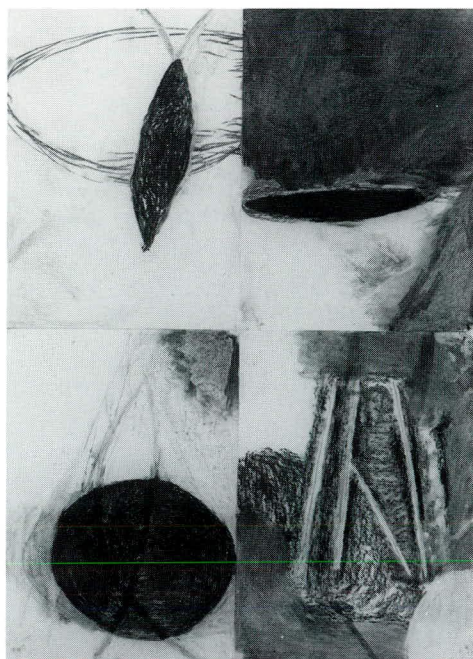
Zonder titel, 1987

Houtskool, conté op papier

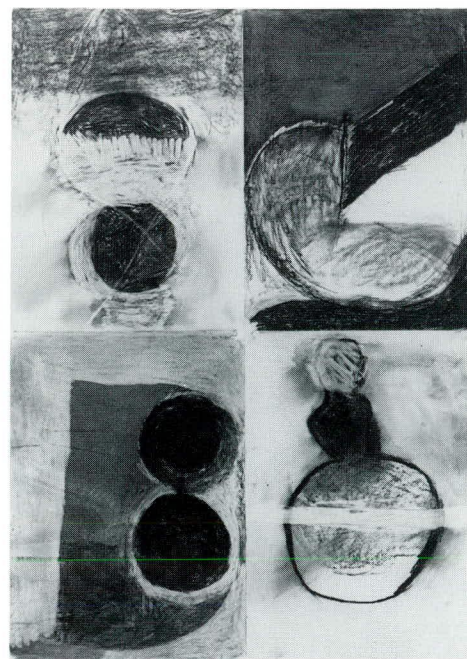
400 × 400 cm

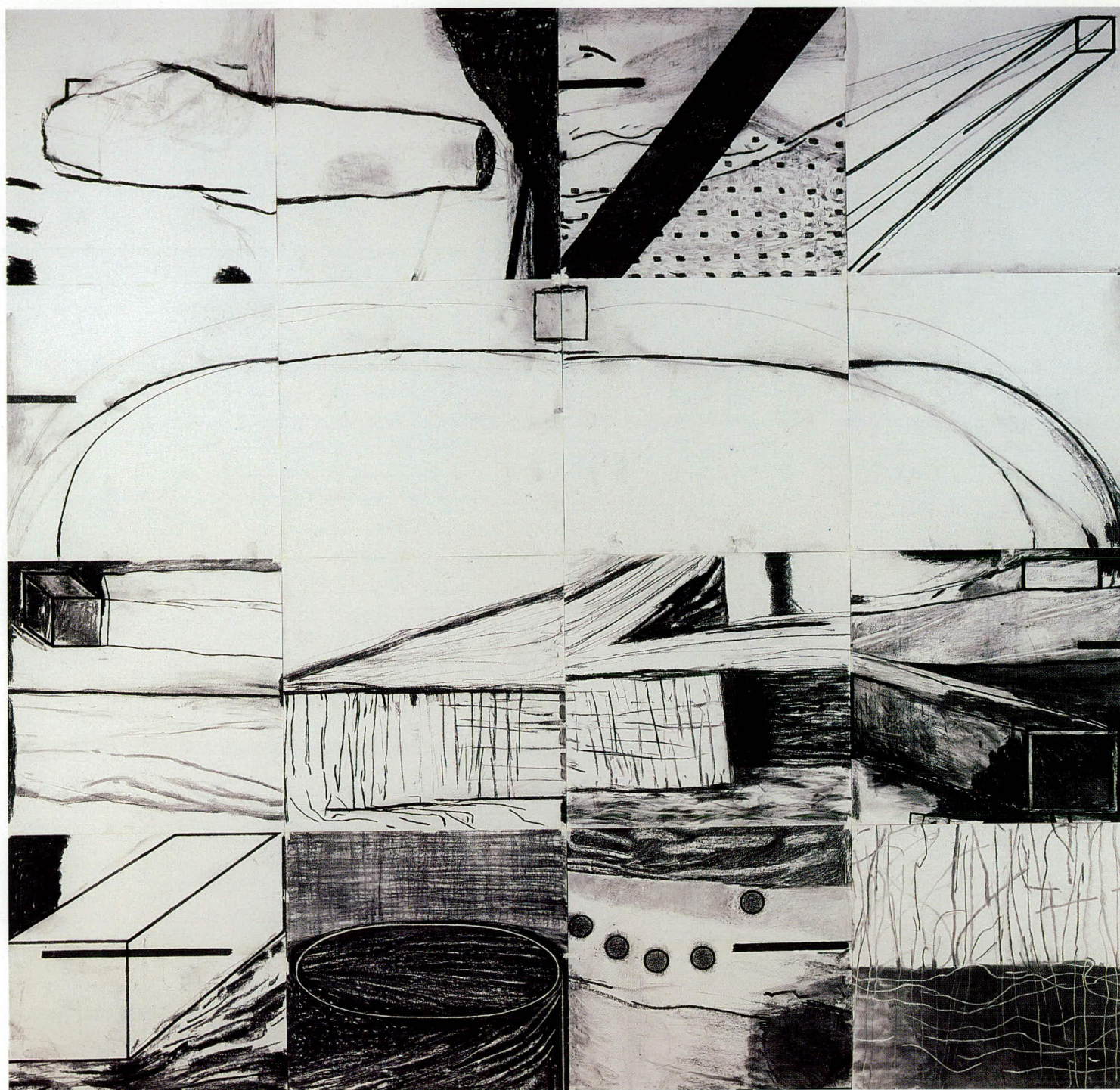
Zonder titel, 1987
Houtskool, conté op papier
50 × 140 cm

Zonder titel, 1987
Houtskool, conté op papier
200 × 140 cm

Zonder titel, 1987
Houtskool, krijt op papier
200 × 140 cm

Biografische gegevens

(Alleen exposities uit de jaren 1986-1987 zijn vermeld)

Jan van Asbeck

1954 geboren Nieuw Zeeland
1974-1979 Academie voor Beeldende Kunsten, Utrecht

1985 (oktober) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1986 Hedendaagse Kunst, Utrecht
1987 Centraal Museum, Utrecht
Overzicht v.d. schilderkunst v.d. 20 eeuw

Judith Ten Bosch

1957 geboren te Dordrecht
1976-1980 Academie St. Joost, Breda

1986 (oktober) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1987 HCAK, Den Haag
Dordrechts Museum, Dordrecht

CWM Dolk

1949 geboren te Rotterdam
1975-1978 Academie voor Beeldende Kunsten, Utrecht

1986 (maart) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1986 Galerie Liesbeth Lips, Delft
Galerie Liesbeth Lips, Amsterdam
Galerie Peter van Beveren, Rotterdam
South West Crafts Center, San Antonio, Texas
LOKV, Utrecht
1987 Gallery J.P. Natkin, New York
Galerie Flatland, Utrecht
Centraal Museum, Utrecht
Overzicht v.d. schilderkunst v.d. 20 eeuw
Anderson Ranch, Aspen, Colorado

Mariette Linders

1952 geboren te Dordrecht
1971-1976 Academie St. Joost, Breda
Rijksacademie voor Beeldende Kunsten, Amsterdam

1986 (januari) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1986 Galerie Flatland, Utrecht
Galerie Resi Muysers, Tilburg
Groepstentoonstelling
1987 Galerie Resi Muysers, Tilburg
Galerie Flatland, Utrecht
Groepstentoonstelling

Titus Nolte

1955 geboren te 's-Heerenberg
1975-1980 Academie voor Beeldende Kunsten, Utrecht

1985 (januari) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1986 Galerie Liesbeth Lips, Amsterdam
Dylan Thomas Serie
Galerie Peter van Beveren, Rotterdam
Litho's
Van Reekum Museum, Apeldoorn
Overzichtstentoonstelling
South West Crafts Center, San Antonio, Texas
Paper works
1987 Galerie Liesbeth Lips, Amsterdam
Warsawa Ghetto Serie
Century '87, Amsterdam
Oudemanhuispoort, 'Time Was'
Centraal Museum, Utrecht
Overzicht v.d. schilderkunst v.d. 20 eeuw
Galerie Liesbeth Lips, Amsterdam
Ontwerpen voor Century '87, A'dam
Anderson Ranch, Aspen, Colorado
Monotypes

Jacobien de Rooy

1947 geboren te Rotterdam
1966-1970 Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

1987 (maart) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1987 Exposorium V.U., Amsterdam

Roland Sohier

1950 geboren te Amsterdam
1967-1972 Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

1987 (mei) Expositie Shaffy Theater, Amsterdam

Exposities

1986 Het Kruithuis, Den Bosch
1987 Nova Zembla, Amsterdam
Galerie Flatland, Utrecht
Groepstentoonstelling

